

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2018 оны 5 дугаар сар

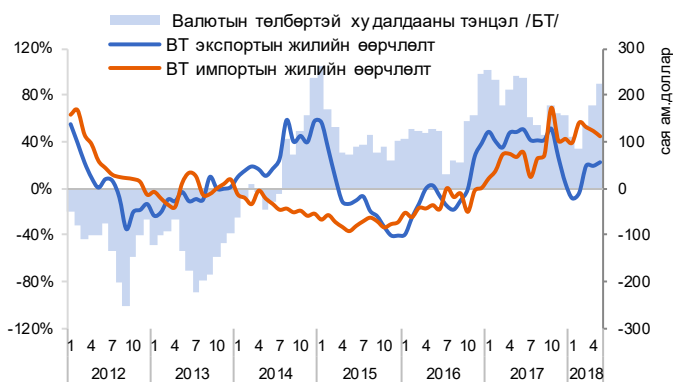
Ерөнхий тойм: Энэ оны эхний 5 сарын гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 26%-иар буюу 1,048 сая ам.доллараар өсч 5,064 сая ам.долларт хүрсэн. Үүнд экспорт 15%-иар буюу 367 сая ам.доллараар, импорт 45%-иар буюу 681 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна. Тайлант хугацаанд худалдааны тэнцэл өнгөрсөн оны мөн үеэс 314 сая ам.доллараар буурч 706 сая ам.долларын ашигтай байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

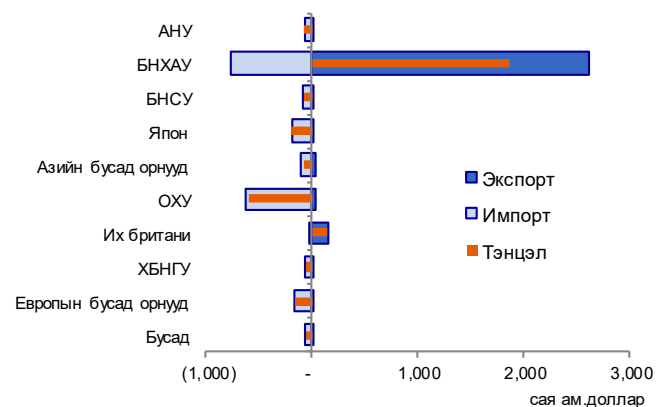
Төрөл	Жилээр			Өөрчлөлт				Эхний 5 сар			Өөрчлөлт			
	2015	2016	2017	2016/2015		2017/2016		2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	8,467	8,274	10,536	(192)	-2%	2,262	27%	2,946	4,016	5,064	1,070	36%	1,048	26%
Экспорт	4,669	4,916	6,201	247	5%	1,284	26%	1,774	2,519	2,885	744	42%	367	15%
Импорт	3,798	3,358	4,335	(439)	-12%	977	29%	1,172	1,498	2,179	326	28%	681	45%
Тэнцэл	872	1,558	1,865	686		307	20%	602	1,021	706	419	70%	(314)	-31%

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2018 оны эхний 5 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 236 сая ам.доллараар буурч 824 сая ам.долларын ашигтай гарсан байна.

Зураг 1. Валютын төлбөр (ВТ)-тэй худалдаа /3 сарын гулсах дундаж/

Зураг 2. Худалдааны тэнцэл, голлох түнш орнуудаар

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 67% буюу 3,388 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 13% буюу 659 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай хийжээ. ОХУ-тай хийсэн худалдаа өмнөх оны мөн үеэс 50%-иар, БНХАУ-тай хийсэн худалдаа 24%-иар тус тус өссөн байна.

Зураг 3. Худалдааны нөхцөлийн индекс /3 сарын гулсах дундаж/

Гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс 5 дугаар сард өмнөх оны мөн үеэс 19%-иар, өмнөх сараас 9%-иар өсч 2.076-д хүрлээ. Тайлант сард нүүрс, зэсийн экспортын өсөлтөөс голлон шалтгаалж худалдааны нөхцөл өмнөх сараас сайжирчээ.

Экспорт 2018 оны эхний 5 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 15%-иар буюу 367 сая ам.доллараар өсөв. Үүнд уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт өссөн нь нийт экспортыг 14.4 нэгж хувиар өсөх чиглэлд нөлөөлөв. Уул уурхайн түүхий эдийн нийт экспортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 1.5 нэгж хувиар өссөн бол аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын эзлэх хувь 1.3 нэгж хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 3. Экспортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)			
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	%²	Дүн	Өсөлт	%²	
1. Уул уурхай		1,526	86%	2,207	88%	2,571	89%	681	45%	38%	681	45%	38%	364	16%	14.4%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	698	800	45%	605	632	25%	601	823	29%	(168)	-21%	-9%	191	30%	8%	
1.2. Чулуун нүүрс	7,179	221	12%	14,925	1,008	40%	14,114	1,104	38%	786	355%	44%	96	10%	4%	
1.3. Боловсруулаагүй нефть	3,553	130	7%	3,090	154	6%	2,766	177	6%	24	19%	1%	23	15%	1%	
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	1,898	68	4%	2,176	136	5%	2,768	131	5%	68	101%	4%	(5)	-4%	0%	
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	5,214	205	12%	3,537	142	6%	3,432	144	5%	(63)	-31%	-4%	3	2%	0%	
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	56	59	3%	48	72	3%	52	93	3%	14	24%	1%	20	28%	1%	
1.7. Жонош, лейцит, нефелин	95	21	1%	112	26	1%	153	51	2%	5	22%	0%	24	93%	1%	
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	3	10	1%	3	14	1%	2	18	1%	3	33%	0%	5	33%	0%	
1.9. Гянтболдын хүдэр, баяжмал	0	3	0%	0	1	0%	0	2	0%	(2)	-63%	0%	0	0%	0%	
1.10. Мөнгө /тонн/	20	8	0%	0	0	0%	0	0	0%	(7)	-96%	0%	0	0%	0%	
1.11. Бусад	41	1	0%	170	22	1%	211	27	1%	21	20%	1%	6	26%	0%	
2. Мал аж, ахуй	105	138	8%	173	168	7%	209	191	7%	31	22%	2%	22	13%	0.9%	
2.1. Амьд мал, малын мах	2	5	0%	5	8	0%	9	20	1%	3	72%	0%	13	162%	0%	
2.2. Арьс, шир	94	16	1%	160	14	1%	191	11	0%	(2)	-11%	0%	(3)	-24%	0%	
2.3. Малын өлөн гэдэс	0	3	0%	0	3	0%	0	3	0%	(0)	-4%	0%	0	0%	0%	
2.4. Ноолуур	4	108	6%	4	138	5%	5	151	5%	30	28%	2%	13	10%	1%	
2.5. Ноос, бусад үс, хялгас	5	7	0%	3	5	0%	3	5	0%	(1)	-21%	0%	(0)	-3%	0%	
2.6. Бусад	0	0	0%	1	1	0%	0	1	0%	1	207%	0%	(0)	-12%	0%	
3. Газар тариалан	91	11	1%	61	4	0%	6	2	0%	(7)	-63%	0%	(2)	-55%	-0.1%	
4. Аж үйлдвэрлэл	115	99	6%	222	139	6%	132	121	4%	40	40%	2%	(17)	-12%	-0.7%	
4.1. Хүнс	3	12	1%	11	49	2%	10	30	1%	37	296%	2%	(19)	-38%	-1%	
4.2. Ноолууран эдлэл	0	4	0%	0	5	0%	0	7	0%	1	12%	0%	2	38%	0%	
4.3. Бусад хувцас, гутал, эдлэл	0	5	0%	0	4	0%	1	5	0%	(0)	-4%	0%	0	11%	0%	
4.4. Уул уурхай	9	27	2%	15	57	2%	15	46	2%	30	109%	2%	(12)	-20%	0%	
4.5. Цахилгаан, электрон бараа	0	0	0%	0	0	0%	0	0	0%	(0)	-2%	0%	(0)	-19%	0%	
4.6. Машины механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	1	48	3%	1	20	1%	1	31	1%	(28)	-58%	-2%	11	57%	0%	
4.7. Бусад	102	2	0%	195	3	0%	104	2	0%	0	15%	0%	(0)	-11%	0%	
5. Бусад	0	1	0%	1	0	0%	0	0	0%	(0)	-24%	0%	(0)	-8%	0.0%	
Нийт дүн		1,774		2,519		2,885		744	42%				367	15%		

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 4. Экспортын өөрчлөлт, 2018 оны 5 дугаар сар

Төрөл	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	(дүн)	%	(дүн)	%	(дүн)	%
1. Уул уурхай	405		405		364	16%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	(5)	-3%	196	103%	191	30%
1.2. Чулуун нүүрс	(63)	-66%	159	166%	96	10%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	(21)	-90%	44	190%	23	15%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	28	-589%	(33)	689%	(5)	-4%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	(4)	-161%	7	261%	3	2%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	8	37%	13	63%	20	28%
1.7. Жонош, лейцит, нефелин	14	57%	11	43%	24	93%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	(2)	-41%	6	141%	5	33%
1.11. Бусад	5	92%	0	8%	6	26%
2. Мал аж, ахуй	44		(22)		22	13%
2.1. Амьд мал, малын мах	10	81%	2	19%	13	162%
2.2. Арьс, шир	2	-50%	(5)	150%	(3)	-24%
2.3. Малын өлөн гэдэс	1	200%	(0)	-100%	0	0%
2.4. Ноолуур	33		(19)		13	10%
3. Газар тариалан	(15)		13		(2)	-55%
4. Аж үйлдвэрлэл	18		(35)		(17)	-12%
5. Бусад	(0)		0		(0)	-8%
Нийт дүн	6		361		367	15%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

2018 оны эхний 5 сард экспортын гадаад худалдаа тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 6 сая ам.доллараар, үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 361 сая ам.доллараар өссөн байна. Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээ буурснаас шалтгаалж 69 сая ам.доллараар буурсан хэдий ч үнийн өсөлтөөс шалтгаалж 356 сая ам.доллараар өссөн байна. Аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж 18 сая ам.доллараар өссөн боловч үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалан 35 сая ам.доллараар буурсан байна.

Зураг 4. Дэлхийн зах зээл дээрх уул уурхайн түүхий эдийн үнэ

Дэлхийн зах зээл дээрх 1 унц алтны дундаж үнэ 2018 оны 5 дугаар сард 1,303 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 6%-иар өссөн бол өнгөрсөн сараас 2.4%-иар буурсан байна. "А" зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн дундаж үнэ тайлант сард харгалзан 6,825; 66 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад зэс 23%-иар, төмрийн хүдэр 6%-иар тус тус өссөн бол өнгөрсөн сараас зэс 0.4%-иар буурч, төмрийн хүдэр 0.5%-иар өссөн байна. Чулуун нүүрсний экспортын хилийн үнэ 5 дугаар сард 79 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 14%-иар өсч, өмнөх сараас 0.7%-иар буурсан байна.

Импорт 2018 оны эхний 5 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 45%-иар буюу 681 сая ам.доллараар өссөн. Импортын өсөлтийг ерөнхий ангиллаар задалж үзвэл хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний өсөлт 24 нэгж хувийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний өсөлт 8 нэгж хувийг, аж үйлдвэрийн орц болон нефтийн бүтээгдэхүүний өсөлт тус бүр 7 нэгж хувийг тайлбарлаж байна.

Хүснэгт 5. Импортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн		427	36%		471	31%		591	27%	44	10%	4%	119	25%	8%
Түргэн эдэлгээтэй	296	233	20%	346	266	18%	375	318	15%	33	14%	3%	51	19%	3%
Хүнс	155	159	14%	138	184	12%	175	221	10%	25	16%	2%	37	20%	2%
Эм, тариа	1	37	3%	1	34	2%	1	42	2%	(2)	-7%	0%	8	23%	1%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	140	38	3%	207	48	3%	199	54	3%	10	27%	1%	6	13%	0%
Удаан эдэлгээтэй	50	194	17%	86	205	14%	74	273	13%	11	6%	1%	68	33%	5%
Гутал, хувцас, цүнх	20	19	2%	25	22	1%	23	29	1%	3	16%	0%	7	30%	0%
Гэр ахуйн цах.хэрэгсэл ба тавилга	10	40	3%	35	34	2%	22	43	2%	(6)	-14%	0%	9	26%	1%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	0	110	9%	1	122	8%	1	171	8%	13	12%	1%	49	40%	3%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	19	26	2%	26	27	2%	28	31	1%	1	4%	0%	4	15%	0%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	492	390	33%	436	547	37%	678	899	41%	157	40%	13%	353	64%	24%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	7	221	19%	10	367	25%	10	574	26%	146	66%	12%	207	56%	14%
Судлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	0	46	4%	0	86	6%	1	193	9%	40	86%	3%	107	124%	7%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	6	175	15%	9	281	19%	10	381	17%	106	60%	9%	100	36%	7%
Барилгын материал	256	96	8%	180	120	8%	264	238	11%	24	25%	2%	118	98%	8%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	15	72	6%	20	60	4%	18	88	4%	(13)	-18%	-1%	28	47%	2%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	311	209	18%	475	197	13%	569	303	14%	(12)	-6%	-1%	106	54%	7%
Хүнсний орц	138	36	3%	17	8	1%	232	62	3%	(28)	-78%	-2%	54	674%	4%
Химийн бүтээгдэхүүн	52	34	3%	66	39	3%	81	49	2%	6	17%	0%	10	25%	1%
Даавуу, утас, арьс, савжин эдлэл	7	7	1%	17	8	1%	26	11	1%	1	13%	0%	3	32%	0%
Цахилгаан эрчим хүч	0	44	4%	1	54	4%	1	59	3%	10	23%	1%	5	9%	0%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	1	1	0%	1	0	0%	0	0	0%	(1)	-77%	0%	0	19%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтай	294	87	7%	334	87	6%	337	122	6%	0	0%	0%	35	40%	2%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	311	145	12%	475	279	19%	569	382	18%	134	92%	11%	102	37%	7%
Дизель түлш	144	59	5%	268	144	10%	322	207	9%	85	143%	7%	62	43%	4%
АИ-92, АИ-95	125	58	5%	145	88	6%	142	96	4%	30	52%	3%	8	9%	1%
А-80 болон бусад	42	28	2%	62	47	3%	105	79	4%	19	67%	2%	32	68%	2%
Бусад	3	1	0%	7	3	0%	103	4	0%	1	102%	0%	1	32%	0%
Нийт дүн		1,172		1,498		2,179		326	28%	681	45%				

² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 6. Импортын өөрчлөлт, 2018 он

Төрөл*	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	61.9	52%	57.4	48%	119.3	25%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	139.1	39%	213.5	61%	352.6	64%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	38.2	36%	67.6	64%	105.8	54%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	64.8	63%	37.7	37%	102.5	37%
Дизель түлш	35.0	56%	27.5	44%	62.5	43%
АИ-92, АИ-95	(2.5)		10.4		7.9	9%
А-80 болон бусад	32.3	100%	(0.1)	0%	32.1	68%
Бусад	3.6		(2.7)		0.9	32%
Нийт дүн	308	45%	374	55%	681	45%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 5. Импортын бүтээгдэхүүний жилийн өсөлт /3 сарын гулсах дундаж/

2018 оны эхний 5 сарын гүйцэтгэлээр хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 353 сая ам.доллараар, хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт 119 сая ам.доллараар, аж үйлдвэрлэлийн орц бүтээгдэхүүний импорт 106 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 103 сая ам.доллараар өссөнөөр нийт импорт 681 сая ам.доллараар өссөн байна.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хилийн үнэ 2018 оны 5 дугаар сард өмнөх сараас 5 хувиар, өмнөх оны мөн үеэс 16 хувиар тус тус өсч тонн тутамд 677 ам.долларт хүрэв.